

1. Fakta

Type organisasjon: Frivillig finansiert fond

Etableringsår: 1961

Hovedkvarter: Roma

Antall landkontorer: 78

Leder: Ertharin Cousin, USA

Datoer for styremøter 2013: 18.–19.2, 3.–7.6 og 4.–8.11

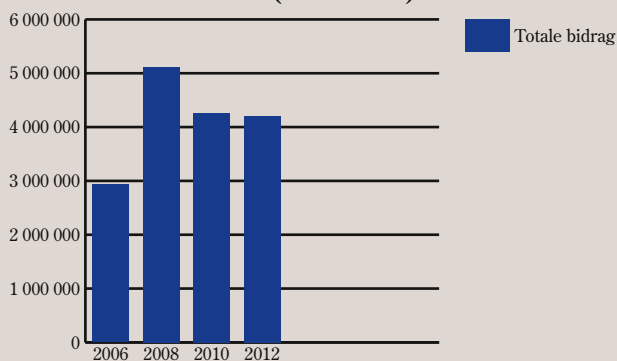
Norsk styreplass: 2010–12, 2014–16

Antall norske ansatte: 6

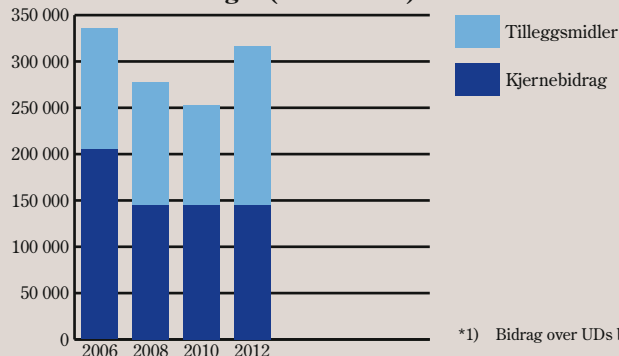
Ansvarlig departement: Utenriksdepartementet

Internett: www.wfp.org

Totalt inntekter (1000 USD)

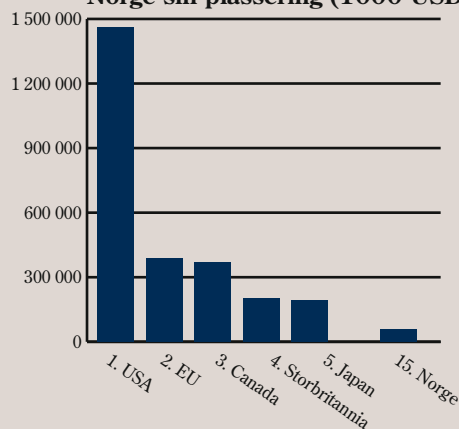

Norske bidrag*¹⁾ (1000 NOK)

*1) Bidrag over UD's budsjettområde.

De fem største giverne i 2012 inkludert Norge sin plassering (1000 USD)

Mandat og virkeområder

FNs matvareprogram (WFP) er verdens største humanitære organisasjon. WFPs mandat er å bruke matvareassistanse til å støtte økonomisk og sosial utvikling, yte humanitær bistand til flyktninger og andre trengende i nødhjelpssituasjoner og langvarige kriser, samt å fremme global matsikkerhet. WFP har fem strategiske mål som er nedfelt i den strategiske planen for 2008–2013:

- redde liv og beskytte menneskers livsgrunnlag i akutte kriser
- forebygge akutt sult og investere i forebygging av katastrofer
- gjenoppbygge livsgrunnlag i post-konflikt situasjoner og etter kriser
- redusere kronisk sult og underernæring
- styrke lands kapasitet for å redusere sult, bl.a. gjennom overleveringsstrategier og lokale innkjøp

Det er ikke store endringer i målene i utkastet til strategisk plan for 2014-17.

WFP har et sentralt mandat og en unik rolle i akutte kriser, samt i å forebygge akutt sult og katastrofer. Det ligger i WFPs mandat å bistå bilaterale aktører og frivillige organisasjoner i humanitære kriser, og WFPs logistikk- og nødhjelpsekspertise er ofte avgjørende for andre aktører. WFP har også en rolle i kriseforebygging og gjenoppbygging etter konflikt og katastrofer. WFP bidrar til å nå FNs tusenårsmål 1 om å utrydde ekstrem fattigdom og sult. Gjennom skolematordninger og ernæringsprogrammer bidrar WFP også til tusenårsmålene 2, 3, 4 og 5 om utdanning for alle, fremme likestilling, redusert barnedødelighet og bedret mødrehelse. FNs generalsekretær og FAOs generaldirektør utnevnte i januar 2012 Ertharin Cousin fra USA som ny eksekutivdirektør for WFP.

Oppnådde resultater i 2012

I 2011–12 var det god fremgang, med politikktutforming innen ernæring og humanitær beskyttelse. WFP fortsatte overgangen fra å levere matvarehjelp til matsikkerhetsstøtte. Dette inkluderer lokalt kjøp av mat, vektlegging av ernæring, samt økt bruk av kontanter og kuponger. WFP har omfattende lokal tilstedeværelse over tid i alle kriseområder og tilgang til kunnskap om lokale forhold som er av stor betydning for å lykkes med humanitære intervensjoner og fredsoperasjoner. WFP har styrket samarbeidet med andre organisasjoner gjennom global koordinering. Samarbeid er viktig på landnivå både med hensyn til arbeidsdeling, effektiv ressursutnyttelse og utvikling av helhetlige, nasjonale strategier for matsikkerhet og ernæring.

WFP har nå økt fokus på hvordan programmet kan bidra til å bygge kapasitet og lokal evne til å forebygge og håndtere kriser.

I løpet av 2012 ga WFP matsikkerhetsstøtte til 97,2 mill. mennesker i 80 land. De leverte 3,5 mill. tonn mat til hushold i akutt nød. Innkjøp av mat i forkant av kriser har over de siste år senket leveringstid med to måneder. Det er fleksible givere som Norge som har gjort dette mulig. Over de siste fire år har WFP inngått kontrakter for 308 tusen tonn i 20 pilotland, noe som har gitt småbønder en økt inntekt på 77 millioner USD. I 2012 kjøpte WFP mat i 93 land. 75 % ble kjøpt i utviklingsland. Kontantbaserte intervensjoner økte med 50 % i 2012. Selv om antall mennesker som mottok kontanter og kuponger økte fra 1,1 million i 2009 til 6 millioner i 2012, er likevel dette ennå en lav andel av totalt antall mottakere.

I samarbeid med lokale partnere ble 1,5 millioner gitt som hjelp i Syria, både i områder kontrollert av myndigheter og av opprørere. 0,5 million ble gitt støtte i flyktningeleirer utenfor Syria. I Sahel responderte WFP tidlig på krisen ved å bygge motstandskraft på landsbygda, mens i april 2012 satte WFP i gang en seks måneders nødhjelpsoperasjon. Den politiske krisen i Mali medførte at flyktning- og sikkerhetssituasjonen ble forverret også i naboland. Likevel fikk 10 millioner hjelp i områder rammet av tørke og konflikt i Sahel i 2012. WFP har en ledende rolle innen logistikk for ulike organisasjoner som arbeider med humanitære kriser, og ledet i 2012 dette arbeidet i Sahel, Somalia, Sør Sudan og Jemen. Innen telekommunikasjon ble tiltak støttet i Mali, Sør Sudan og Syria, i tillegg til 21 andre pågående operasjoner. Sammen med FAO koordinerte WFP samarbeidet med humanitær støtte innen matsikkerhet i 20 land i 2012.

I 2012 leverte WFP mat til om lag 125 tusen skoler og om lag 20 000 helsesentre. WFP reparerte eller bygde 14 tusen kilometer veger, 400 bruer og 1400 brønner. De forbedret 328 000 hektar jordbruksland, ga opplæring til 65 000 offentlig ansatte og bidro til etablering av 59 tidlige varslingsystemer for matsikkerhet. WFP bidro til å unngå at 7,4 millioner barn ble akutt feilernært. WFP nådde ut med ernæringsstilskudd til 3,9 millioner gravide og ammende kvinner.

WFP bidro i 2012 til FNs felles koordinerte arbeid for å nå tusenårsmålene. Særlig var Rio +20 viktig for å få en felles forståelse av viktigheten av matsikkerhet og ernæring i en bærekraftig utvikling. Videre samarbeidet WFP med Unicef på ernæringsinitiativet Scale up Nutrition.

WFP la i 2013 frem en felles WFP- og UNCHR-synteserapport med evaluering av matvarebistandens bidrag til varige løsninger for flyktninger under langvarige kriser i Tsjad, Bangladesh, Etiopia og Rwanda. Generelt for alle landene var at de kortsiktige målene om å dekke matbehovet til flyktninger som ankom leirene i startfasen av krisene, ble oppnådd. Ettersom krisene fortsatte, fant imidlertid evalueringene at et stort antall av flyktningene hadde fått dårligere matsikkerhet. Målet om at de på sikt skal kunne brødfø seg selv, er i liten grad oppnådd. Rapporten viser også at kvinner og jenter er særlig utsatt for ulike typer risiko – ernæringsmessig og med hensyn til personlig sikkerhet. To sentrale faktorer som påvirker situasjonen, er kortsiktig og uforutsigbar finansiering fra givernes side og vertslandets manglende vilje til å tillate integrering for mer varige tilpasninger. Det erkjennes at WFP og UNHCR ikke kan løse disse utfordringene alene. WFP og UNHCR vil utarbeide en felles strategi og et operativt rammeverk for flyktninger i langvarige kriser og rollen matvarebistand kan bidra med. Strategien og rammeverket skal være implementert innen juni 2014.

2. Vurderinger: Resultatarbeid, effektivitet og kontroll

Organisasjonens resultatarbeid

WFP er veldrevet, dokumenterer resultater og har gjennomført omfattende reformer av systemer for programstyring, finans- og personalforvaltning og operasjonelle verktøy. Ettersom WFP har et behovsbasert budsjett og ca. 90 % av bidragene er øremerket, er det imidlertid en utfordring for styret å beslutte prioritering av bruken av midlene.

I 2013 ble ny strategisk plan for 2014–17 forhandlet. Den klargjør bl.a. WFPs rolle i mellominntektsland, humanitær innsats som hovedfokus, viktigste kompetanseområder og komparative fortrinn, samt samordning med strategiprosessene i andre fond og programmer. WFP rapporterer årlig til styret om resultatoppnåelse og fremhever utfordringer og lærdommer som legges til grunn for endringer i prioriteringer og arbeidsmåter.

WFPs resultatrammeverk gjør det mulig å få frem tall på hvor mange organisasjonen har nådd med nødhjelp og årlig framgang med hensyn til måloppnåelse. Datainnsamling fra felt på landnivå er krevende, og i mange tiltak er det vanskelig å rapportere i henhold til indikatorene som er satt opp. Siste årsrapport viser imidlertid store forbedringer. Styrings- og administrasjonsplanen for 2013–15 legger vekt på å styrke overvåkning- og evalueringskapasitet, samt integrere likestilling i alle tiltak. WFPs evalueringsarbeid har blitt forbedret de siste årene. Selv om evalueringskontoret formelt rapporterer til styret via eksekutivdirektøren, legges rapportene nå frem for styret uten krav om godkjenning fra WFPs ledelse. Alle evalueringsrapporter er tilgjengelige for offentligheten på WFPs nettsider. Det er imidlertid fortsatt en utfordring å sikre systematisk oppfølging av anbefalingene fra evalueringene.

Systemer for planlegging og budsjettering

WFP har treårige rullerende styrings- og administrasjonsplaner, den gjeldende for 2013–15. Styret vedtar årlige arbeidsprogram og administrativt budsjett. Styret mottar en årlig resultatrapport, og sender en årlig aktivitets-

rapport til ECOSOC og FAO. I tillegg utarbeides det en årlig evalueringsrapport til styret, og det foretas en midtveisgjennomgang av WFPs strategiske planer.

Kontroll og antikorrupsjon

WFPs kontrollorganer består av en ekstern revisor og en internrevisjon, samt en revisjonskomité. Ekstern revisjon foretas av en av medlemslandenes riksrevisjoner og rapporterer direkte til styret. Internrevisjonen ledes av WFPs generalinspektør og rapporterer til WFPs eksekutivdirektør. WFPs regnskaper, arbeidsprogram, budsjett og strategiske planer behandles også i FNs budsjett- og administrasjonskomité (ACABQ) og FAOs finanskomité. Alle internrevisjonsrapporter offentliggjøres på WFPs nettsider dersom ikke hensyn til personvern tilsier noe annet. Internrevisjonen er en del av administrasjonsbudsjettet vedtatt av styret.

WFP har nulltoleranse for korrupsjon og har et etikk-kontor som skal arbeide for at WFPs ansatte utfører sitt arbeid i tråd med FNs etiske retningslinjer. WFP har egne retningslinjer for beskyttelse av varslere og er medlem av International Aid Transparency Initiative. I 2012 offentliggjorde WFP som første FN-organisasjon et «Risk Appetite Statement» som klargjør hvordan WFP forholder seg til ulike typer risiko.

Institusjonsbygging og nasjonalt eierskap

WFPs rolle i partnerskap og koordinering styrkes både innen utviklingsarenaen og humanitært arbeid. Der det er mulig samarbeider WFP med nasjonale myndigheter, ikke minst for å styrke kapasitetsbygging slik at nasjonale institusjoner igjen skal bli i stand til å ivareta befolkningens behov. Gjennom styrket samarbeid med andre har WFP også et potensiale for å kunne prioritere noe strammere hvor og på hvilken måte WFP engasjerer seg i ulike krisesituasjoner. WFP deltar i UNDAF og utarbeider landprogrammer innen rammene av nasjonale utviklingsplaner i flere land. Innen matsikkerhet er WFP og FAO co-ledere for klyngen, dvs. humanitær koordinering.

Lærings- og endringsvilje

WFP har de siste årene gått fra primært å fokusere på matvaredistribusjon til å utvikle nye metoder for støtte til matsikkerhet ved lokale innkjøp og bruk av kontanter og kuponger. WFP har vist stor endringsvilje og -evne i denne prosessen, men det er ennå bare delvis etablert

mekanismer for systematisk oppfølging av evaluering. WFPs nye eksekutivdirektør startet ved tiltredelse i 2012 en organisasjonsgjennomgang for å tilpasse organisasjonen til disse nye utfordringene. Dette har bidratt til at WFP og styret generelt samarbeider godt for å styrke organisasjonen. Styrearbeidet er dynamisk og resultatorientert.

3. Norsk politikk overfor WFP

WFP er en av våre viktigste humanitære partnere ettersom det er den eneste internasjonale organisasjonen som er i stand til å levere matvarehjelp i stor skala i vanskelige og ofte farlige omgivelser. I humanitære situasjoner er WFPs logistikk- og nødhjelpsekspertise helt avgjørende for hele FN-systemet og andre humanitære aktører. Norge er opptatt av å sikre WFPs komparative fortrinn som en handlekraftig og effektiv nødhjelpsorganisasjon. For å nå ut med effektiv nødhjelp til dem som trenger det mest, er det viktig at WFP styrker sitt arbeid med behovsanalyser og sitt samarbeid med andre aktører.

Videre er en fra norsk side opptatt av å se hele spekteret fra krise og gjenoppbygging til forebygging og utvikling i sammenheng. Dette er viktig for å sikre at det humanitære arbeidet tar utgangspunkt i en helhetlig forståelse av årsakene til sult og underernæring og understøtter innsatsen for å sikre langsiktig matsikkerhet, ernæring og utvikling av landbruk og lokal matproduksjon. Norge vektlegger at WFP skal prioritere å anskaffe mat lokalt eller i andre utviklingsland og at givere ikke binder sine bidrag til egen produksjon, samt at WFP tar i bruk nye former for assistanse, slik som kontanter og kuponger, der dette er mest hensiktsmessig.

Gjennom reformprosessen i FN ønsker en å få til en arbeidsdeling og en helhetlig humanitær arkitektur. Samarbeid er viktig med hensyn til arbeidsdeling, effektiv ressursutnyttelse og utvikling av helhetlige, nasjonale strategier for matsikkerhet og ernæring. Det er gråsoner der WFP har

en rolle utover nødhjelp. I slike tilfeller vil behovsanalyser, utfasingsstrategier og partnerskap med andre aktører være spesielt viktig. WFPs forebyggende innsats i Sahel og på Afrikas horn var med på å forebygge sultkatastrofe i 2011–12. Norge har ivret for at WFP gjennom sin likestillingspolitikk styrker fokuset på å fremme likestilling og kvinnens rolle i arbeidet med matsikkerhet og ernæring. Videre at skolematprogrammer utformes slik at det motvirker særlig stort frafall av jenter i undervisningen. Det rapporteres spesifikt om likestillingsmål i årsrapporten. Norge er opptatt av beskyttelse av sivile, særlig kvinner og barn, i krigs- og nødssituasjoner.

Norge har vist til at tilpasning til klimaendring og mer ekstreme værforhold krever et mer langsiktig perspektiv. Norge støtter derfor WFPs økte fokus på hvordan programmet kan bidra til å bygge kapasitet og evne lokalt til å forebygge og håndtere kriser. Norske midler skal ikke benyttes til genmodifisert mat. Norge var fram til utgangen av 2012 i styret og hadde Vestgruppens plass i byrået, samt var koordinator for OECD-land. Norge kommer inn i styret igjen i 2014 for en ny treårsperiode. Norge inngikk i 2012 en fireårig strategisk samarbeidsavtale med WFP. Avtalen sikrer WFP større forutsigbarhet med hensyn til norske bidrag, og styrker samarbeidet mellom WFP og Norge, bl.a. med hensyn til kunnskap om situasjonen i sentrale konfliktområder. Det første årlige bilaterale møtet under avtalen ble holdt i januar 2013.

Utenriksdepartementet
Besøksadresse: 7. juni plassen/ Victoria Terrasse, Oslo
Postadresse: Postboks 8114 Dep. N-0032 Oslo

Ved spørsmål, kontakt Seksjon for budsjett og forvaltning på e-postadresse: sbf-fn@mfa.no. Profilarkene er også tilgjengelige på: www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/fn/fnorg_vurdering

UTENRIKSDEPARTEMENTET